

ГРУПОВА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

К. С. Чмир

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку української школи одним із основних її завдань постає розуміння того, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь та навичок від покоління до покоління не встигає за темпами їх нарощування. Сьогодні вимагає розвитку здібностей учнів, вмінь оволодівати інформацією необхідною для самостійного самовизначення у надзвичайно динамічному світі.

Особливо діти відчують труднощі, коли треба пояснити сутність явищ, розкрити взаємозв'язки між ними. Далеко не всі можуть застосовувати набуті знання у змінених умовах, наближених до життя. Одним з головних недоліків традиційної освіти є, породжені з її вини, невміння і небажання дітей активно вчитися, несформованість ціннісного ставлення до власного розвитку, освіти та соціуму в цілому [1, с. 9].

Тому перед сучасною початковою школою гостро стоїть питання про таку організацію навчально-виховного процесу, яка була би більш особистісно орієнтована на розвиток учнів, їх здатності до набуття нових знань, уміння співіснувати у суспільстві та постійне особистісне зростання. Одним із ефективних засобів є групове навчання.

Практичне застосування групового навчання у викладанні різних дисциплін досліджували науковці К. Бабанов, В. Дяченко, В. Котов, О. Ярошенко, М. Виноградов, О. Пометун, Л. Пироженко.

У психолого-педагогічній літературі вироблено єдиний підхід до визначення групової навчальної діяльності. Е. Нор вважає, що групова навчальна діяльність – це форма організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою при опосередкованому керівництві вчителя й співпраці з учнями [2, с. 29]. О. Савченко уточнює дефініцію і визначає групову навчальну діяльність як форму організації навчання в малих групах на основі співробітництва з чітко розподіленими завданнями для учнів, об'єднаних навчальною метою, що сприяє формуванню вмінь співпрацювати, спілкуватися [3, с. 35].

О. Пометун і Л. Пироженко групову навчальну роботу розглядають як фронтальну форму організації навчальної діяльності, яка передбачає навчання однією людиною (здебільшого вчителем) групи учнів чи цілого класу, а групове навчання – як одну з інтерактивних технологій [4, 19–20].

Проте, незважаючи на отримані науковцями результати й наяву науково-теоретичну та методичну літературу, проблема залишається актуальною. Отримання позитивних результатів при використанні групової діяльності у навчальному процесі зумовлено тим, що: група створює умови «суспільства в мініатюрі»; групова форма роботи дає можливість отримувати зворотний зв'язок і підтримку від людей, що мають спільні проблеми; у процесі групової взаємодії відбувається прийняття цінностей і потреб інших людей; в умовах групи людина відчуває, як її сприймають інші, користується довірою, оточена турботою; крім того, член групи сам довіряє іншим, турбується про них; ситуація групи може значно полегшити проблеми, що з'являються в міжособистісних стосунках, дає можливість поекспериментувати з партнерами по

групі; у групі кожен відчуває себе рівноцінним партнером у спілкуванні чи в будь-якій творчій взаємодії; група заохочує спробу саморозкриття та самовдосконалення кожного її члена, внаслідок чого зростає впевненість людини у своїх силах [1].

Уроки природознавства у початковій школі мають широкі можливості до застосування методів групового навчання. Зупинимось одному з сучасних методів групової роботи, який створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує різноманітні життєві компетенції – «метод проектів».

Метод проектів є організацією навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів. Перевагами використання даного методу в початковій школі є: забезпечення високого рівня знань, умінь самостійно набувати і застосовувати їх на практиці; розвиток кожного учня як творчої особистості; залучення кожного учня до активної пізнавальної діяльності; формування навичок пізнавальної і дослідницької діяльності, розвиток критичного мислення; спілкування з однолітками не тільки своєї школи, міста, але й інших міст і навіть країн; оволодіння методами дослідження (аналіз літератури, пошук джерел інформації, збір та обробка даних, висунення гіпотез та методів їх вирішення); тощо.

У практиці роботи доцільним буде реалізація проектів за такими темами:

Реалізують метод проектів під час урочної, позаурочної та позакласної роботи.

Велике, а іноді вирішальне значення методу проектів для розвитку життєвої компетентності учня, становлення ключових життєвих компетенцій зумовлено перевагами, які надає педагогу його застосування, а саме:

1. метод проектів дозволяє перевірити та закріпити на практиці теоретичні знання;
2. проект забезпечує продуктивний зв'язок теорії та практики у процесі навчання;
3. життєвим результатом проекту є продукт (що забезпечує цілісність проекту, адже оцінюється завершений проект), а умовами, інструментами його досягнення, є компетенція учня;
4. даний метод сприяє набуттю учнем життєвого досвіду, необхідного розвитку та функціонування як його окремих компетенцій, так і життєвої компетенції в цілому;
5. участь вихованця у проектній діяльності сприяє формуванню вмінь та навичок, становленню принципів та цінностей, які в подальшому позитивно впливатимуть на його життєдіяльність.

Участь у проектній діяльності сприяє розвитку життєвої компетентності в цілому, однак найважливішими напрямками застосування методу проектів є розвиток соціальної, інформаційної та полікультурної компетенцій.

При груповій формі роботи навчальна діяльність не ізолює учнів один від одного, не обмежує їх спілкування, взаємодопомогу і співробітництво, а навпаки, створює можливості для об'єднання зусиль діяти погоджено і злагоджено, спільно відповідати за результати виконання навчального завдання. Водночас завдання в групі виконуються таким чином, що дозволяє враховувати й оцінювати індивідуальний внесок кожного члена групи.

Впровадження методів групового навчання сприяє підвищенню пізнавальної активності класу, розвитку в учнів вмінь аналізу й самоаналізу, формуванню готовності до особистісної взаємодії. Використання таких методів групової роботи є одним із способів створення в класі атмосфери співпраці, порозуміння та доброзичливості. Школярі самостійно розв'язують доступні для них завдання, стають дослідниками, разом переборюють труднощі на шляху до спільної мети. Крім того, групові форми

навчання як розвивають комунікативні вміння та навички, допомагають встановленню емоційних контактів між учнями так і вчать критично мислити, дискутувати та самостійно приймати рішення.

Список використаних джерел:

1. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. - Київ. - "Видавництво А.С.К." – 2004
2. Нор Е. Технология организации групповой учебной деятельности / Е. Нор. – Николаев, 1998. – С. 5–75.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : [підручник] / О. Я. Савченко. – К. :Грамота, 2012. – 504 с.
4. Освітні технології: науково-методичний посібник / О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська ; за заг. ред. О. Пехоти. – К. : А. С. К., 2001. – 489 с

Науковий керівник: к.п.н., доцент Т.С. Нінова

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ю. Ю. Чумак

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Постановка проблеми. Вступ дитини до школи пов'язаний із суттєвими змінами, які докорінним чином змінюють соціальну ситуацію її подальшого розвитку. Починається формування навчальної діяльності, яка стає основою психологічних новоутворень молодшого школяра. У дитини вибудовується емоційне ставлення до власної провідної діяльності, яке відзеркалюється у бажанні відповідати вимогам учителя та батьків щодо образу «гарного учня». Все це викликає у дитини молодшого шкільного віку нові переживання, які, поєднуючись з невдачами, можуть набувати негативного забарвлення, породжуючи тривогу. Тривожна дитина живе у стані постійного безпричинного страху, напруження від думки: «Аби чогось не сталося».

Тому необхідним є визначення умов, дотримання яких дасть можливість подолати це негативне явище в розвитку особистості дітей молодшого шкільного віку та попередити його вплив на становлення особистості в наступних вікових етапах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми тривожності займалися такі дослідники, як А. Обухова, А. Петровська, С. Рубінштейн, Е. Ейдемільер, С. Головін, С. Ставицька. Питаннями шкільної тривожності займалися такі науковці, як Т. Гончаренко, О. Казанкова, А. Прихожан. Дослідженням страхів і тривоги, розробленням класифікації страхів та визначенням різниці між тривогою і страхом у дітей займалися О. Захаров та З. Фрейд. Причини виникнення тривожності у молодших школярів досліджували такі науковці, як О. Брель, А. Разумова, Б. Кочубей та О. Новикова.

Мета статті: визначити шляхи подолання тривожності у молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. На думку Л. Обухової: «Тривожність – це постійна або ситуативна властивість людини, яка призводить до стану підвищеного занепокоєння, відчуття страху і тривоги в специфічних соціальних ситуаціях» [3, 81].

Дитяча тривожність заслуговує найуважливішого вивчення та найбільш раннього усунення з метою попередження появи неврозів як психічного захворювання дитини. Особливо широко в корекційній роботі зі страхами та тривожністю використовується діяльність дітей. Найпоширенішим методом у даний час є арт-терапія.